ئادابەکانی نوێژ و ڕۆژی هەینی

[کردي – کوردی – kurdish]

ئیبن قودامەی مەقدیسی

وەرگێڕانی: علی عبد الله حسن

پێداچونەوەی: پشتیوان سابیر عەزیز

2012 - 1433

IslamHouse.com

﴿ آداب يوم الجمعة ﴾

« باللغة الكردية »

ابن قدامة المقدسي

ترجمة: علي عبد الله حسن

مراجعة: بشتيوان صابر عزيز

2012 - 1433

IslamHouse.com

ئادابەكانی نوێژ و ڕۆژی هەینی

سوپاس وستایش بۆ خوای گەورە ودرود وسەڵات وسەلام بۆ سەر گیانی محمد المصطفى وسەرجەم ئال وبەیت وهاوەڵ وشوێنكەوتوانی هەتا هەتایە ....

یەكەم: لە ڕۆژی پێنج شەمە وشەوی هەینیەوە خۆی بۆ ئامادە بكات بە پاكوخاوێن كردنەوە وجل وبەرگ شۆردن وئامادەكردنی ئەو شتانەی پێویستی نوێژی هەینین.

دووەم: خۆشۆردن لە ڕۆژی هەینیدا وەك لە هەردوو سەحیحەكە وسونەنەكانی تریشدا هاتووە، چاكتروایە خۆشۆردنەكە لە پێش ڕۆشتنا بێت بۆ مزگەوت بە ماوەیەكی كەم.

سێیەم: خۆڕازاندنەوە بە خاوێن كردنی لاشە ونینۆك كردن وسیواك وئەوشتانەی پێویستن لە لابردنی زیادەكان، بۆنی خۆش لە خۆدان ولەبەر كردنی چاكترین وجوانترین جل وبەرگ.

چوارەم: زوو ڕۆیشتن بەپێ بۆ مزگەوت، دەبێ ئەو کەسەی کە خۆ ئامادەدەکات بۆ مزگەوت بە ملکەچیەوە بەرە ومزگەوت بکەوێتەڕێ ونیەتی مانەوە (اعتکاف) بهێنێت لە مزگەوتدا هەتا ئەوکاتەی کە دێتە دەرەوە.

پێنجەم: بەسەر خەڵکدا هەنگاو نەنێت ودووکەس لەیەك جیا نەکاتەوە مەگەر بۆشاییەك ببینێت وبۆی بڕوات.

شەشەم : بە بەردەمی نوێژ خوێندا تێ نەپەڕێت.

حەوتەم: هەوڵی ڕیزی پێشەوە بدات، مەگەر شتێکی ناڕەوا ببینێت یان ببیسێت کە ببێتە بیانوی دواکەوتنی.

هەشتەم: واز لە نوێژی سوننەت ویادی خوا بهێنیت کاتێك کە پێش نوێژ لە شوێنەکەی خۆی هەڵسا وخۆی خەریك بکات بە وەڵام دانەوەی بانگ وپاشان گوێ گرتن لە وتاری هەینی.

نۆیەم: سوننەتی دوای نوێژی هەینی بکات، ئەگەر ویستی دوو ڕکات یان چوار ڕکات یان شەش ڕکات بکات .

دەیەم: هەتا نوێژی عەسر دەکات لە مزگەوت بمێنێتەوە، خۆئەگەر هەتا مەغریب بمێنێتەوە چاکترە.

یازدەیەم: چاو دێری کاتە بەڕێزەکەی هەینی بکات بە ئامادەبوونی دڵ وبەردەوام بوون بەیادی خوا.

ڕاو بۆچونەکان جیاوازن لەسەر ئەوکاتە لە صەحیحی موسلیمدا هاتوە لە فەرموودەکەی ئەبوو موساوە : کە ووتویەیەتی « إنها ما بين أن يجلس الإمام إلى أن تقضي الصلاة » واتە : ئەو کاتەیە کە ئیمام پێش نوێژ دادەنیشێت هەتا نوێژی هەینی کۆتای دێت { فەرموودەیەکی سەحیحە، موسلیم فەرموودەی ژمارە (853)} .

وەلە فەرموودەیەکی تردا هاتووە، ئەو کاتەیە لە نێوان تەواو کردنی وتاری پێش نوێژ هەتا نوێژەکە تەواو دەبێت {فەرموودەیەکی زۆر لاوازە،تیرمیزی ڕیوایەتی کردووە بەژمارە (490) وە إبن ماجە ڕیوایەتی کردووە بەژمارە (1138)} .

وەلە فەرموودەکەی جابیردا هاتووە، ئەو کاتە کۆتا کاتی دوای عەسرە {فەرموودەیەکی سەحیحە، ئەبو داود ڕیوایەتی کردووە بەژمارە (1048) وە نەسائی بەفەرمووددەی ژمارە (100/99/3/)} .

وەلە فەرموودەکەی ئەنەسیشدا هاتووە کە فەرموویەتی: لەنێوان نوێژی عەسر هەتا خۆر ئاوابوون بە دوایدا بگەڕێن {فەرموودەیەکی حەسەنە، تیرمیزی بەفەرموودەی ژمارە (489) ڕیوایەتی کردووە، ئەلبانیش لە سەحیح الجامع دا هێناویەتی بەژمارە (1237)} .

ئەبو بەكری كوڕی الأثرم فەرمووی: ئەم فەرموودانە لە دووشت بەدەرنین: یان هەندێكیان لە هەندێكیان سەحیح ترن، یان ئەم كاتە دەگەڕێت لە كاتەكاندا وەك گەڕانی شەوی قەدر لە دە شەوەكەدا.

دوازدەیەم : زۆر سڵاوات دان لەسەر پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) لەم ڕۆژدا خوای گەورەش فەرموویەتی : ﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيماً ﴾ {الاحزاب : 56} واتە : بەڕاستی خواو فریشتەكانی سەڵاوات دەدەن لەسەر پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) ئەی ئەوانەی كە باوەڕتان هێناوە ئێوەش سەڵات و سەلامی زۆری لەسەر بدەن

لەفەرموودەیەكیشدا پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت : « أَكْثِرُوا عَلَيّ من الصلاةِ في كُلّ يومِ جُمُعَةٍ، فإنّ صلاةَ أُمّتِي تُعْرَضُ عَلَيّ في كُلّ يومِ جُمُعَةٍ، فمن كانَ أَكْثَرَهُمْ عليّ صلاةً كانَ أَقْرَبَهُمْ مِنّي مَنْزِلَةً » {أخرجه البيهقي} واتە : لەڕۆژانی هەینیدا زۆر صەڵاواتم لەسەر بدەن، چونكە صەڵاواتی ئوممەتەكەم هەموو

ڕۆژێکی هەینی پیشان دەدرێت، هەرکەسێکی زۆرترین صەڵاواتم لەسەر بدات ئەوە زیاتر لەمنەوە نزیکترە .

بەڵام ئەم فەرموودەیەی کە ابن القدامة هێناویەتی لەبارەی صەڵاواتدان لە ڕۆژی هەینیدا فەرموودەیەکی هەڵبەستراوە : « من صلى عليّ في يوم الجمعة ثمانين مرة غفر الله له ذنوب ثمانين سنة » واتە : هەرکەسێ لە ڕۆژی هەینیدا هەشتا سڵاوات لەسەر من بدات خودا لە گوناهی هەشتا ساڵی خۆش دەبێت {ئەم فەرموودە هەڵبەسراوە}.

وە ئەگەر پێی خۆشتر بوو سڵاوات بدات لەسەر پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دوعای بۆ بکات وەك ئەفەرمووێت: (ئەی خودایە وەسیلە وفەزیلە وپلەی بەرزببەخشە بە موحەمەد (صلى الله عليه وسلم) وە بیگەیەنە بەو (المقام المحمود)ەیکە بەڵێنت پێداوە، ئەی خوایە پاداشتی پێغەمبەرەکەمان بدەوە لە بری ئێمە بەو جۆرەی شایستەیەتی (ئەم فەرموودە سەنەد وپلەی دیاری

نەکراوە) وە لەگەڵ سڵاوات دانەکەیشدا داوای لێبوردن بکرێت لە خودای مەزن، چونکە لە ڕۆژی هەینیدا داوای لێخۆش بوون کردن زۆر چاکە.

سیازدەیەم : سورەتی کەهف (الكهف) لەشەوی هەینیدا یان لەڕۆژەکەیدا بخوێنێت، وەك ڕیوایەت کراوە لە فەرموودەیەکی تردا کە پێغەمبەر (صلى الله عليهه وسلم) فەرموویەتی : « أن من قرأها في يوم الجمعة أو ليلة الجمعة وُقيَ الفتنة » {فەرموودەیەکی سەحیحە ، موسلیم ڕیوایەتی کردووەبەفەرموودەی ژمارە (257/809)} واتە: هەرکەسێ لە ڕۆژێ هەینیدا یان لە شەوی هەینیدا خوێندبێتی پارێزراوە لە فیتنە، وەسوننەتە لە ڕۆژی هەینیدا قورئان زۆر بخوێنرێت وخەتمی تیدابکرێت، یان لە شەوی هەینیدا ئەگەر توانرا.

چواردەیەم: خێر وسەدەقە بکات بە پێی توانا لە ڕۆژی هەینیدا، بەڵام خێر کردنە کە لە دەرەوەی مزگەوت بێت، وەسوننەتە نوێژی سەلاتو تەسبیح (صلاة التسبيح) بکات لە ڕۆژی هەینیدا.

پازدەیەم : سوننەتە ڕۆژی هەینی دابنێیت بۆ کاری ڕۆژی دوایی وواز لە هەموو کارە دونیایەکان بێنێیت.

خوای گەورە لەگوناهی ئێمە وئێوەیش خۆش بێت.